

szakmai felsőbbség, sok magas kvalitású vezető (műszaki vezető, erdészetvezető, gazdasági főelőadók, osztályvezetők stb.), aki munkájában segít, utasítást ad, vezet. Tulajdonképpen a kapa megszerzésétől a munkák szakmai tervének elkészítéséig mindent egy személyben végez. Sőt ezen felül a termelőszövetkezet vezetőit, más szakterület (mezőgazdaság stb.) szakembereit is meggyőzi az erdőgazdálkodás fontosságáról, szakmai irányvonalának helyességéről, a fontos tennivalókról. A rendelkezésre bocsátott brigádokban pedig művezetői szintig eligazítja az egyszerű dolgozókat is, hogy az adott munkát (favágás, ültetés, gépkezelés stb.) miként kell pontosan elvégezni. Több szövetkezet esetén ezen felül még egyik helyről a másikra sietve ad tanácsot, utasítást, szervez, fáradozik.

Határozottan kell állítani, hogy ez a tevékenység több mint szakmai irányítás, ez több mint egy adott beosztás (pl. kerületvezető erdészi) feladatainak el látása. Valóban menedzseri formában, stílusban törődik az ágazattal.

Lehet, hogy első hallásra furcsának tűnik a szó, de tapasztalataink szerint ez fedi legjobban a végzett munka módszerét, a munka igazi lényegét. A szó — „menedzser erdész” — egyszer talán elterjed az erdészeti szóhasználatban. Nem tagadjuk, hogy a „szakmai vezető” szebben hangzó megjelölés, kicsengése a fülnek jobb, de az élet felvetette problémát érzésünk szerint pontosabban fedi a javasolt megjelölés.

Természetesen ez az apró elméleti okoskodás nem befolyásolja a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás lényegét.

KISS GYULA

634.0.924

ERDŐGAZDÁLKODÁS A CSONGRÁD MEGYEI TERMELŐSZÖVETKEZETEK BEN

A Csongrád megyei mezőgazdasági termelőszövetkezetek és szakszövetkezetek kezelésében levő erdők üzemtervezése 1967-ben kezdődött el és 1968-ban fejeződött be. Az üzemtervi adatokat 1968. év végére aktualizálva és kiegészítve a következő kép alakult ki.

A termelőszövetkezetek kezelésében levő üzemtervezett erdők összes területe 2938 ha, a nem üzemtervezett erdőké 184 ha, a mezőgazdasági cellulóznyárasok területe pedig 325 ha. Csongrád megyében tehát az összes szövetkezeti erdők területe 1968. év végén 3447 ha, amely a megye összes erdőterületének 15⁰/₀-a. Ezen túlmenően a termelőszövetkezetek kezelésében van még további 1033 ha erdőfolt, facsoport, fasor is.

Az erdő és cellulóznyár állományok korosztály szerinti megoszlása 1968. év végén:

	1—10 év	11—20 év	21—30 év	30 éven felül	Összesen
ha	1792	1185	236	97	3310
%	54	36	7	3	100

Ugyanez fafajonként:

	Tölgy	Akác	Nemesnyár	Hazai nyár	Egyéb lomb	Fenyő	Összesen
ha	375	937	875	328	587	208	3310
%	12	28	26	10	18	6	100

Üres vágásterület 57 ha, parlag 64 ha, egyéb 16 ha. Összes élőfakészlet 150 000 m³, folyónövedék 17 000 m³, átlagnövedék 11 000 m³. Egy ha-ra eső átlagos fakészlet 45 m³.

A megye termelőszövetkezeti erdeinek 97%-a 31 évnél fiatalabb, ezt az elmúlt 25 év nagyarányú erdőtelepítései, valamint az alacsony vágásfordulóban kezelt fafajok jelentős részaránya indokolja. A legnagyobb területet az akác és a nemesnyár foglalja el, míg a fenyőfélék térfoglalása meglehetősen szerény. A fasorok zömmel idős, vágásérett akácok és nemesnyárasok.

AZ 1969—73. ÉVI FŐBB MUNKÁK

A termelőszövetkezetek öt évi üzemtervi előírása és tényleges fahasználata a következő:

	Véghasználat	Törzski-választó gyérítés	Növedékfokozó gyérítés	Tisztítás	Összesen
Öt évi üzemtervi előírás, ha	200	505	300	640	—
1000 m ³	20	5	5	5	35
Teljesítés, ha	243	267	83	849	—
1000 m ³	20	4	2	8	34

A fasorokból öt év alatt kitermelt összes fatömeg 14 000 m³, amely véghasználatnak tekinthető, és területe mintegy 240 ha.

Öt év alatt keletkezett vágásfelújítási kötelezettség 175 ha.

Ugyanezen idő alatt a termelőszövetkezetek mesterségesen felújítottak 85 ha-t, sarjról pedig 3 ha-t. A befejezett erdőfelújítás területe 65 ha. Ehhez saját erdőfenntartási tartalékukból felhasználtak 392 ezer Ft-ot és állami támogatásból 2266 ezer Ft-ot.

Az 1969—73-as években 964 ha-on végeztek erdő- és fasor telepítést. Befejezett erdőtelepítés öt év alatt 269 ha. A felhasznált célcsoportos állami beruházás összege 19 038 ezer Ft. Az erdőtelepítések 55%-a fenyővel, 24%-a nemesnyárral történt.

Ugyanezen időszak alatt 735 ha mezőgazdasági cellulóznnyár telepítést végeztek. A befejezett cellulóznnyár területe 423 ha, felhasznált összes költség 11 679 ezer Ft.

AZ 1973. ÉV VÉGI ÁLLAPOT

A termelőszövetkezetek erdőterülete a fent vázolt erdőgazdasági tevékenységük következtében, továbbá különböző kisebb birtokpolitikai változások miatt 1973. év végére a következőképpen alakult: az üzemtervezett erdők összes területe 2916 ha, az üzemtervezetlen erdőké 1004 ha, a mezőgazdasági cellulóznnyárasoké pedig 1046 ha. Összes termelőszövetkezeti erdőterület tehát

4966 ha. Ez a megye összes erdőterületének 20%-a. A fasorok területe 888 ha-ra csökkent.

Az erdő- és cellulóznyar állományok korosztályviszonya 1973. év végére a következőképpen alakult:

	1—10 év	11—20 év	21—30 év	30 éven felül	Összesen
ha	2643	1429	557	163	4792
%	55	30	12	3	100

Ugyanez fajonként:

	Tölgy	Akác	Nemes nyár	Hazai nyár	Egyéb lomb	Fenyő	Összesen
ha	450	872	1776	355	595	744	4792
%	10	18	37	7	12	16	100

Üres vágásterület 108 ha, parlag 41 ha, egyéb 25 ha.

A viszonylag nagyarányú erdősisítés a korosztályviszonyokban alapvető változásokat nem okozott. Viszont az akác térfoglalása 28%-ról 18%-ra csökkent, a nemesnyaré 26%-ról 37%-ra, a fenyőé pedig 6%-ról 16%-ra emelkedett. A termelészövetkezeti erdők részaránya a megye összes erdejéhez viszonyítva 15%-ról 20%-ra nőtt.

Az összes fakészlet, folyó- és átlagnövedék alakulása nem ismert, de bizonyos, hogy ezek is erősen emelkedő tendenciát mutatnak.

AZ ÖT ÉVI GAZDÁLKODÁS EREDMÉNYEI

A termelészövetkezetek az üzemtervek fahasználati előírásait összevontan és részleteiben is teljesítették. A véghasználati területnél észlelhető túlteljesítés az engedélyezett üzemtervtől eltérő használatokból (hullámtéri szabadontartandó sáv, út-, csatorna-, villamos távvezeték, olajvezeték építés stb.) adódik. Az üzemtervek által öt évre előírt nevelővágásoknál összességében csupán 29 ha lemaradás mutatkozik, úgy, hogy a törzskiválasztó gyérintésnél a teljesítés az előírtnál kisebb, míg a tisztításnál a teljesítés lényegesen nagyobb. Ezt az eltolódást a korosztály viszonyok és a tisztítási korhatárok módosítása (fel-emelése) indokolja. A növedékfokozó gyérintések egy részének elmaradása az állományok fejlődését károsan nem befolyásolja.

A vágásfelújítási hátralék öt év alatt 57 ha-ról 108 ha-ra emelkedett, ez messze meghaladja a megengedett mértéket. Ezen hátralékok felszámolására a termelészövetkezetek az utóbbi években már komoly erőfeszítéseket tettek, de az állandósult kocsányostölgy csemete hiányon minden jószándék megghiúsult. 1974 őszére ezen a téren is komoly javulás és előrehaladás várható.

Jelentős azon kis területű pusztavágások összevont területe is, amelyek más művelési ágba ékelődnek be, és felújításuk nem volna célszerű, mivel akadályozná a nagyüzemi táblák kialakulását. Ezen kis, beékelődött területek kiengedése az erdőművelési ágból részben már megtörtént, részben folyamatban van. Az ezzel kapcsolatos adminisztráció meglehetősen bonyolult és hosszadalmas, ezért némely szövetkezet késlekedik az eljárás lefolytatásával.

A hullámtéri szabadon tartandó sáv kérdése megoldatlan, mivel ezen területeket nem szabad felújítani, ugyanakkor elmarad a kituskózásuk és az erdőművelési ágból történő kivonásuk is. A magára hagyott vágásterületen tuskó-sarjról, gyökérsarjról vagy magról sűrű újulat keletkezik. Ez a lefolyást sokkal jobban gátolja, mint a korábban kitermelt szálerdő. Ugyanakkor a felújult erdő — az emberi beavatkozás hiánya miatt — nem használja ki a legtöbb esetben kiváló termőhely potenciális termőképességét.

A Csongrád megyei termelőszövetkezeteknek felújításból 69 ha, erdőtelepítésből 881 ha, mezőgazdasági cellulóznjárából 625 ha folyamatban levő (befeljelzetlen) erdősítése van, amelyek átlagos készütségi foka 84%, 82%, illetőleg 88%.

A termelőszövetkezetek erdősítéseiket jó talajelőkészítés után általában szakszerű és lelkiismeretes munkával végzik, és az utóbbi években az ápolásokkal szemben is mind kevesebb kifogás merül fel. Az erdősítési, ápolási munkák nagyobb része gépesítve történik.

A negyedik ötéves tervben Csongrád megyében a termelőszövetkezetek számára 770 ha erdő és 960 ha mezőgazdasági cellulóznjár telepítése van előirányozva mintegy 37 millió Ft költséggel. Az 1974. évi tervet tényszámmak tekintve, 1974. év végéig megvalósult 892 ha erdő és 456 ha mezőgazdasági cellulóznjár telepítése, 30 362 ezer Ft költséggel. Az 1975. év végére az előirányzott 37 millió Ft-tal öt év alatt mintegy 1100 ha erdő és 600 ha mezőgazdasági cellulóznjártelepítés megvalósulása várható.

TOVÁBBI LEHETŐSÉGEK

Az erdőállomány-fejlesztési távlati tervben óvatos tervezéssel összesen 5257 ha erdőtelepítés van előirányozva a termelőszövetkezetek területén, amely a megyében tervezett összes erdőtelepítésnek 80%-a. A megye termelőszövetkezeinek területére tervezett összes erdőből 2963 ha fatermelési, 380 ha környezetvédelmi és 1914 ha üdülési célt fog szolgálni. A jelenleg folyó racionális földhasznosítással kapcsolatos munkák végeredménye még ismeretlen, de az már előrelátható, hogy a termelőszövetkezetek a fenti erdőtelepítésre tervezett területnél jóval többet ajánlanak fel — főként a szegedi járás homok területein.

Csongrád megye 119 termelőszövetkezte közül 8 alkalmaz erdész szakembert, míg 100 termelőszövetkezet a Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság szakirányítását veszi igénybe. Megállapítható, hogy a termelőszövetkezetek erdeik szakszerű kezeléséről megfelelőképpen igyekeznek gondoskodni. Annak a 11 termelőszövetkezetnek, amely sem erdészt nem alkalmaz, sem a szakirányítást nem veszi igénybe, vagy egyáltalán nincs erdeje, vagy erdőterülete elenyészően csekély. Attól a megoldástól, hogy több termelőszövetkezet közösen alkalmazzon erdész szakembert, egyelőre idegenkednek.

A termelőszövetkezeti erdőből kitermelt fa majdnem teljes egészében a megyén belül kerül feldolgozásra és felhasználásra. Három termelőszövetkezetnek van nagyobb, további kilencnek kisebb fagyártmánytermelő üzeme. A java faanyag ezekben az üzemekben kerül feldolgozásra, amely azonban ezen üzemek szükségletét távolról sem fedezi. Különösen a három nagyobb üzem nagy mennyiségben dolgoz fel nem termelőszövetkezetek által kitermelt faanyagot is, sőt más megyékben is vásárolnak alapanyagot. Jelentős mennyiség az a fatömeg is, amelyet a termelőszövetkezetek bográr és asztalos műhelyeikben dolgoznak fel, és amelyet az építőbrigádjaik különböző épületekbe beépítenek. Utóbbi években szőlőtelepítésekben is újból szívesen használnak szőlőkarót betonoszlop helyett.

Megállapítható, hogy a termelőszövetkezeti erdőkből kikerülő faanyagot a termelőszövetkezetek zömmel saját maguk helyben használják fel, bizonyos hányadát — a javát — pedig a megyén belül kis üzemekben feldolgozzák. Elenyészően csekély az a mennyiség, amely nagyüzemi feldolgozásra kerül akár megyén belül, akár megyén kívül.

Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy Csongrád megye termelőszövetkezeti erdőgazdálkodása az elmúlt öt esztendő alatt egyenletesen fejlődött. Részaránya és súlya a megye erdőgazdálkodásában jelentősen megnövekedett, és ez a tendencia a jövőben is tovább tart majd.

STÁDEL KÁROLY

634.0.924

KERÜLETVEZETŐ ERDÉSZ TAPASZTALATA A SZAKIRÁNYÍTÁSRÓL

A Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság Győri Erdészetében a termelőszövetkezeti kezelésű erdőterület aránya nagyobb az országosnál: 7074 ha állami terület mellett 3575 ha áll 31 közös gazdaság kezelése alatt. Ennek szakirányítását egy műszaki vezető és 13 kerületvezető erdész látja el. Mint a koroncói erdészkerület vezetője az ide tartozó három termelőszövetkezet erdőterületén történő szakirányítást kívánom ismertetni.

A koroncói erdészkerület szakirányítása alatt álló termelőszövetkezeti erdők főbb adatai

Termelőszövetkezet	Erdőterület	Főbb fafajcsoportok %-a			Fahasználati tevékenység 1974-ben		
	ha	akác	nyár	fenyő	vég-használat, ha	gyérintés, ha	tisztítás, ha
Győrújbarát Mg. Tsz.	282	97	3	—	—	33	—
Ménfőcsanak—Gyirmót Egyesült Mg. Tsz.	119	65	35	—	2	4	—
Koroncói „Zöld Mező” Mg. Tsz.	111	75	3	22	1	4	2
Összesen	512	—	—	—	3	41	2

A szakirányított erdőterületekről és fahasználati tevékenységről a táblázat nyújt áttekintést. Az adatokból kitűnik, hogy az erdőterület nagy részét jelenleg még akácok borítják. Ez a távlati erdőművelési tennivalókat is meg szabja oly módon, hogy a megfelelő termőhelyre értékesebb állományok kerüljenek.

A feladat teljesítése folyik. A koroncói „Zöld Mező” Mezőgazdasági Termelőszövetkezet 3 ha-on nemesnyár, 4 ha-on erdeifenyő felújítást végzett. Az erdő-